

Φωνολογική Ενημερότητα

Αναγνώριση Αρχικού Φωνήματος
(α, ο, ε, ι, υ)

---

www.learningcornerandcrafts.com

Σύμφωνα με τον Πόρποδα (2002), η φωνολογική ενημερότητα αναφέρεται στην ικανότητα του παιδιού να αναλύει προφορικές λέξεις στα φωνημικά τους δομικά στοιχεία, να τα αναγνωρίζει και να τα συνθέτει. Αυτό σημαίνει ότι το παιδί μπορεί να αναλύει μια λέξη σε μικρότερες μονάδες ή φωνήματα και να κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο αυτές οι μονάδες συνδυάζονται για να σχηματίσουν λέξεις.

Η φωνολογική ενημερότητα στα παιδιά αρχίζει να αναδύεται ήδη από την ηλικία των 3 ετών, όπου τα παιδιά μπορούν να αντιλαμβάνονται και να απολαμβάνουν την ομοιοκαταληξία - ρίμα, όπως για παράδειγμα μέσα από παιδικά τραγούδια. Κατά την ηλικία 4 έως 5 ετών, μπορούν να χωρίσουν μια λέξη στις συλλαβές της, ενώ από την ηλικία των 5 - 6 ετών και μετά, μπορούν να χειρίζονται και να παράγουν ομοιοκαταληξία, να αναλύουν μια λέξη στα επιμέρους φωνήματά της και να αφαιρούν ή να προσθέτουν συλλαβές και φωνήματα σε μια λέξη.

Η φωνολογική ενημερότητα διακρίνεται σε **επιγλωσσική** και **μεταγλωσσική**.

Η **επιγλωσσική ενημερότητα** αφορά την αναγνώριση και διάκριση των φωνολογικών μερών των λέξεων. Σε αυτό το επίπεδο, ένα παιδί μπορεί να αντιληφθεί την ομοιοκαταληξία μεταξύ δύο λέξεων, δηλαδή αν οι δύο λέξεις έχουν κοινή κατάληξη. Για παράδειγμα, μπορεί να αντιληφθεί ότι οι λέξεις "χέρι" και "ταίρι" έχουν κοινή κατάληξη, ενώ οι λέξεις "παγίδα" και "μοθύβι" δεν έχουν κοινή κατάληξη. Επιπλέον, μπορεί να παρατηρήσει την ομοιότητα ανάμεσα στην αρχή ή το τέλος των λέξεων και να προσδιορίσει ποιο μέρος της λέξης διαφέρει. Για παράδειγμα, μπορεί να παρατηρήσει ότι οι λέξεις "καρέκλα," "καπέλο" έχουν κοινή αρχική συλλαβή, αλλά διαφέρουν στο τελικό μέρος της λέξης. Αντίστοιχα, μπορεί να παρατηρήσει ότι οι λέξεις "ξύδι," "χάδι" έχουν κοινό τελικό φώνημα, αλλά διαφέρουν στο αρχικό μέρος της λέξη.

www.learningcornerandcrafts.com

Η **μεταγλωσσική ενημερότητα** αφορά την ικανότητα ενός παιδιού να χειριστεί τα φωνημικά μέρη μιας λέξης. Σε αυτό το επίπεδο, το παιδί μπορεί να αναλύσει μια λέξη σε συλλαβές ή φωνήματα. Για παράδειγμα, μπορεί να διαχωρίσει τη λέξη "καράβι" σε τρεις συλλαβές ("κα-ρά-βι") ή σε φωνήματα ("κ-α-ρ-ά-β-ι"). Αντίστροφα, μπορεί να συνθέσει συλλαβές για να δημιουργήσει μια λέξη, όπως το "κουλούρι" ("κου-λού-ρι") ή φωνήματα για να σχηματίσει μια λέξη, όπως το "κορίτσι" ("κ-ο-ρ-ί-τσ-ι"). Στο επίπεδο της μεταγλωσσικής ενημερότητας, ένα παιδί μπορεί να δημιουργήσει νέες λέξεις με διάφορους τρόπους απαλείφοντας, προσθέτοντας ή αντικαθιστώντας συλλαβές σε μια λέξη. Για παράδειγμα, απαλείφοντας το "κα" από τη λέξη "καμήλα", δημιουργεί τη λέξη "μήλα". Προσθέτοντας τη συλλαβή "μα" στη λέξη "χέρι", δημιουργεί τη λέξη "μαχαίρι". Αντικαθιστώντας τη συλλαβή "ρα" στη λέξη "ρακέτα" με τη συλλαβή "μο", σχηματίζει τη λέξη "μοκέτα". Τέλος, το παιδί μπορεί να πραγματοποιήσει απολοιφές ή προσθήκες αρχικών ή τελικών φωνημάτων μιας λέξης. Αφαιρώντας το "τ" από τη λέξη "τρόμπα" σχηματίζει τη λέξη "ρόμπα".

www.learningcornerandcrafts.com

Τα στάδια ανάπτυξης της φωνολογικής ενημερότητας που αναφέρει η Hempenstall (2002) είναι τα εξής:

- Αναγνώριση πως οι προτάσεις αποτελούνται από λέξεις, π.χ. Εδώ/είναι/η/τάξη/μου/
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να ομοιοκαταληκτούν, π.χ. πόδι / ρόδι.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να ξεκινούν με το ίδιο φώνημα, π.χ. άγγελος / αγάπη.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να τελειώνουν στο ίδιο φώνημα, π.χ. φιλί / τυρί
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να έχουν τον ίδιο μεσαίο ήχο, π.χ. πέραςμα / γέρασε.
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να αναλυθούν σε συλλαβές, π.χ. πα-τά-τα
- Αναγνώριση ότι οι λέξεις μπορούν να χωριστούν σε αρκτικά φωνήματα και ρίμες, π.χ. μαθητ-ής.
- Ικανότητα κατάτμησης λέξεων σε φωνήματα, π.χ. π-α-πή
- Ικανότητα διαγραφής ήχων ή φωνημάτων από λέξεις και να δημιουργούν νέες λέξεις, π.χ. βέργα / έργα.
- Ικανότητα συγκερασμού φωνημάτων για δημιουργία λέξεων, π.χ. ν-ε-ρ-ό / νερό

www.learningcornerandcrafts.com

Έρευνες έχουν δείξει ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της φωνολογικής ενημερότητας και της ανάγνωσης. Παιδιά που έχουν ανεπτυγμένη φωνολογική επίγνωση έχουν την τάση να έχουν καλύτερες αναγνωστικές δεξιότητες. Αυτό συμβαίνει επειδή η φωνολογική επίγνωση παρέχει τις βασικές δεξιότητες για την αναγνώριση των ήχων της γλώσσας και τη σύνδεσή τους με τα γραφήματα, τις συλλαβές και τις λέξεις.

Η έλλειψη φωνολογικής ενημερότητας μπορεί να οδηγήσει σε δυσκολίες στην ανάγνωση και την αποκωδικοποίηση των γραπτών λέξεων. Οι μαθητές που δυσκολεύονται να αναγνωρίσουν και να κατανοήσουν τις φωνολογικές δομές μιας λέξης ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην απόκτηση των αναγνωστικών δεξιοτήτων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Hempenstall, K. (2002). Phonological processing and phonics: Towards an understanding of their relationship to each other and to reading development. *Australian Journal of Learning Difficulties*, 7(1), 4-28

Πόρποδας, Κ. (2002). *Η Ανάγνωση*. Πάτρα: Εκδόσεις του ίδιου

www.learningcornerandcrafts.com

Αναγνώριση Αρχικού Φωνήματος (α, ο, ε, ι, υ)

Αρχίζουν από το ίδιο;

Παρουσιάζουμε δύο εικόνες (ζεύγη εικόνων) με διαφορετικά αντικείμενα - λέξεις και ζητάμε από το παιδί να μας πει αν αρχίζουν από το ίδιο ή διαφορετικό φώνημα. Παράδειγμα: **ά**λογο - **έ**λατο ακούγονται το ίδιο; Τονίζουμε το αρχικό φώνημα - στόχο. Το παιδί θα πρέπει να εντοπίζει αν οι λέξεις αρχίζουν από το ίδιο φώνημα ή όχι.

Αρχίζουν από το ίδιο;

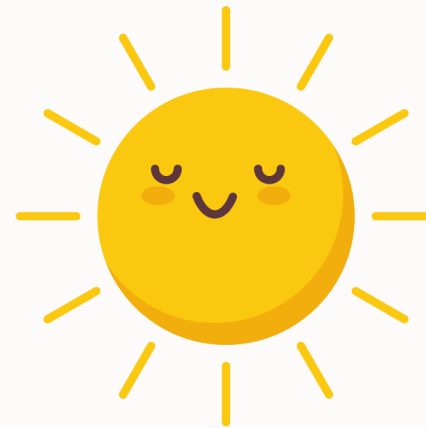
άλογο - ομπρέλα

www.learningcornerandcrafts.com

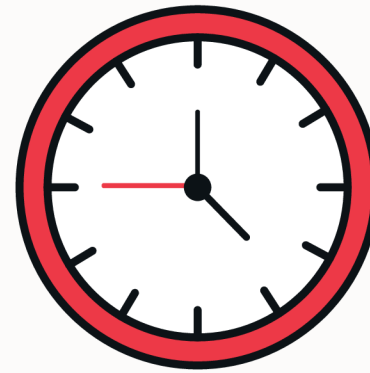
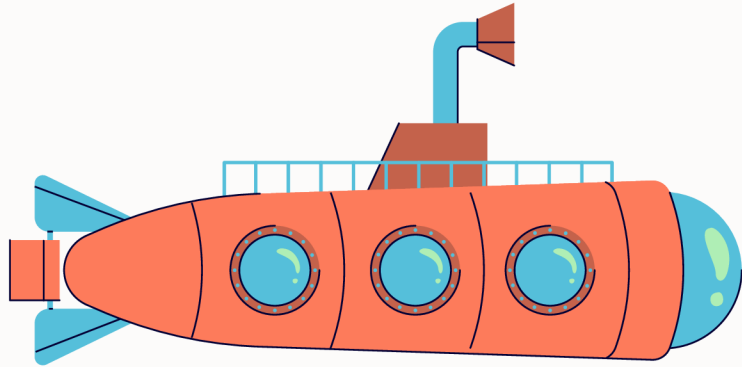

ελικόπτερο - ήλιος

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

υποβρύχιο - ώρα

www.learningcornerandcrafts.com

ελάφι - ελέφαντας

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

ουρανός - αστέρι

www.learningcornerandcrafts.com

ουρά - ούζο

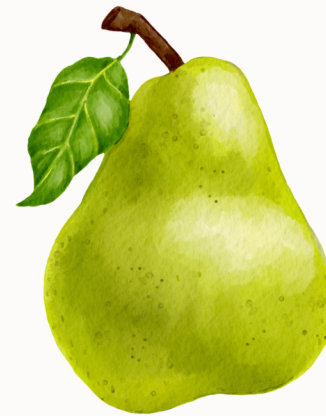
www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

ιππότης - ένα

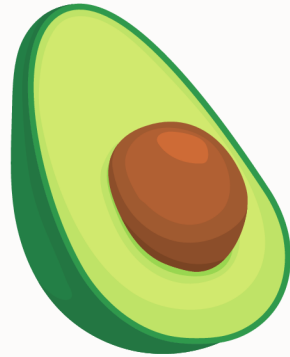
www.learningcornerandcrafts.com

αστέρι - αχλάδι

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

αβοκάντο - ανανάς

www.learningcornerandcrafts.com

αρκούδα - ελάφι

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

έλατο - οδοντόβουρτσα

www.learningcornerandcrafts.com

ομπρέλα - εννιά

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

οδοντόκρεμα - οδοντόβουρτσα

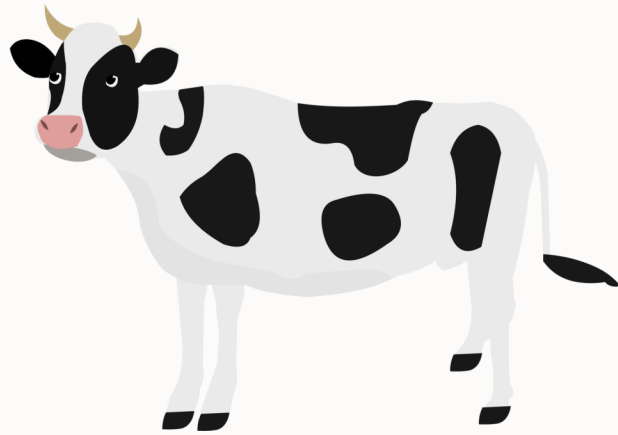
www.learningcornerandcrafts.com

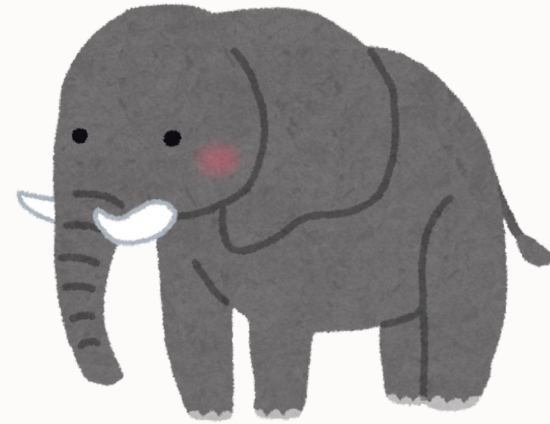
ομπρέλα - Ινδιάνος

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

αγελάδα - ελέφαντας

www.learningcornerandcrafts.com

Ινδιάννα - ηφαίστειο

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

ιπποπόταμος - ήλιος

www.learningcornerandcrafts.com

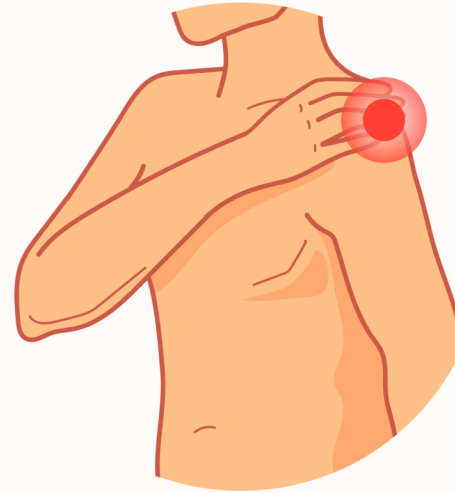
έξι - ένα

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

ιγκλού - ώμος

www.learningcornerandcrafts.com

υπολογιστής - οδοντίατρος

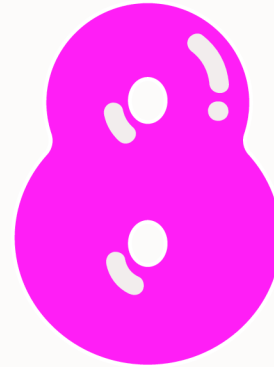

www.learningcornerandcrafts.com

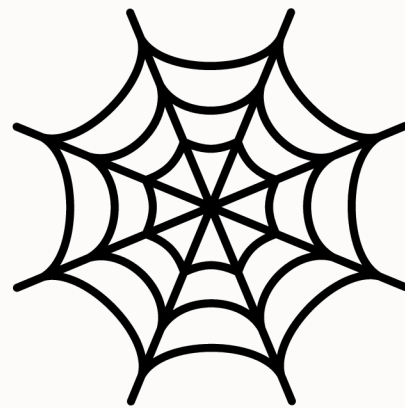
Αρχίζουν από το ίδιο;

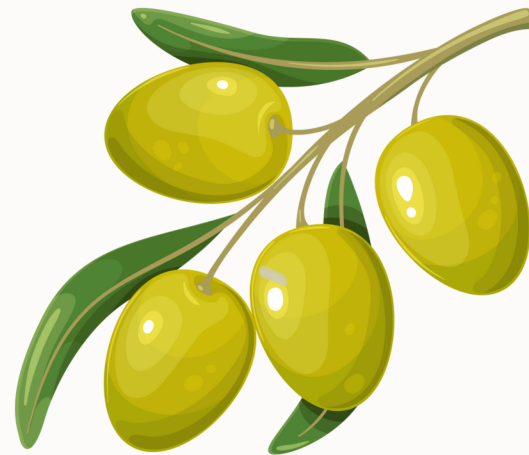
ελάφι - οχτώ

www.learningcornerandcrafts.com

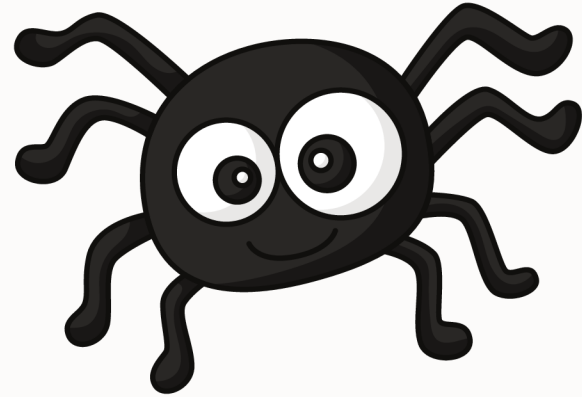

ιστός - ελιές

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

αράχνη - αλεπού

www.learningcornerandcrafts.com

όχι - όνειρο

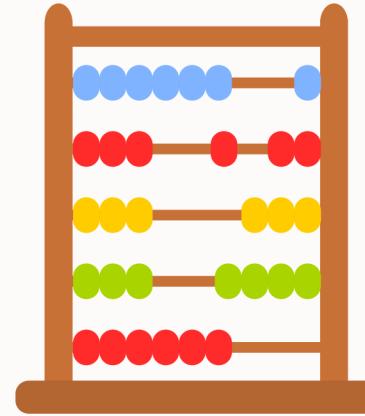

www.learningcornerandcrafts.com

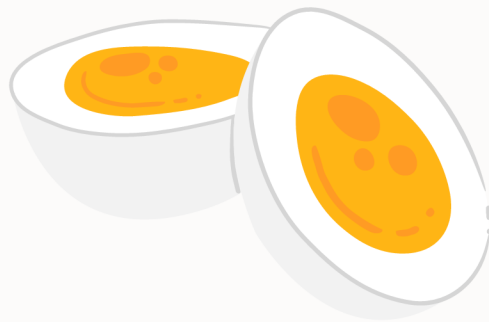
Αρχίζουν από το ίδιο;

ομίχλη - άβρακας

www.learningcornerandcrafts.com

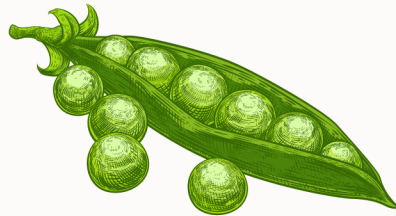

αυγό - έγκυος

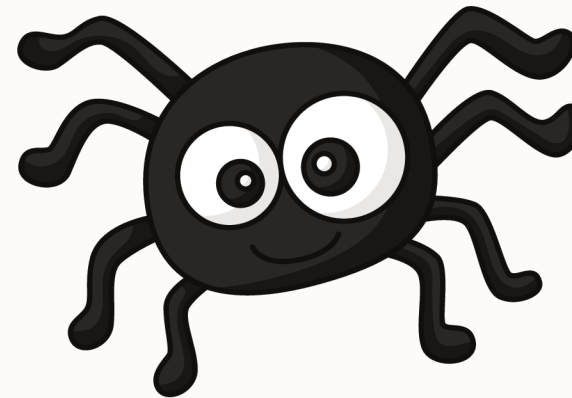
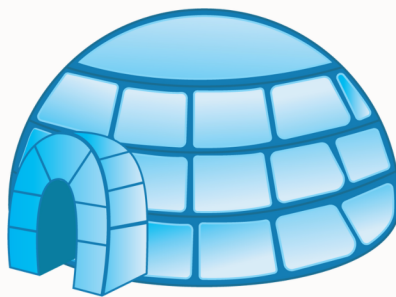
www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

απακάς - ουράνιο τόξο

www.learningcornerandcrafts.com

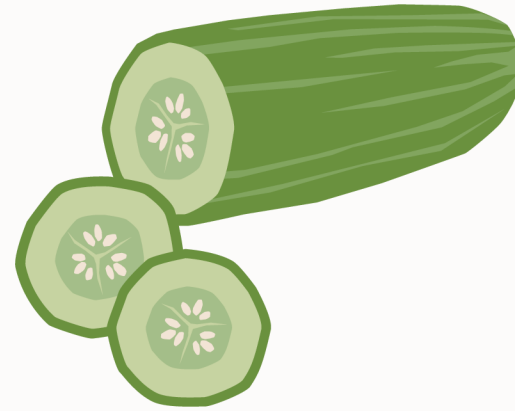
ιγκλού - αράχνη

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

εικόνα-αγγούρι

www.learningcornerandcrafts.com

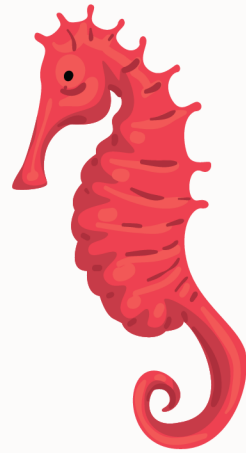

όπλο - εμβόλιο

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

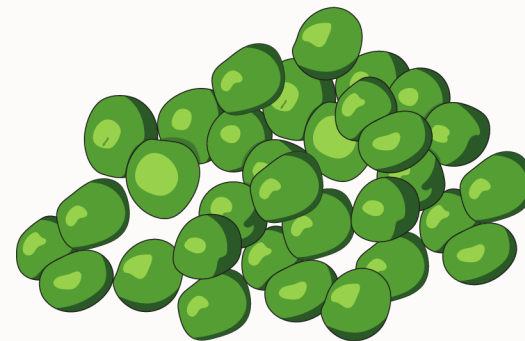
ιππόκαμπος - ηλιοτρόπιο

www.learningcornerandcrafts.com

Ελλάδα - αρακάς

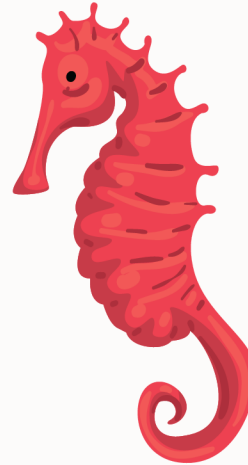

www.learningcornerandcrafts.com

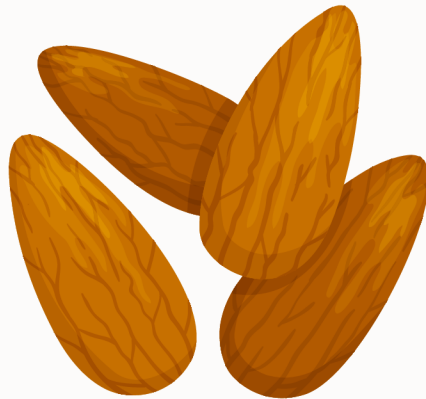
Αρχίζουν από το ίδιο;

αετός - ιππόκαμπος

www.learningcornerandcrafts.com

αμύγδαλα - αμάξι

www.learningcornerandcrafts.com

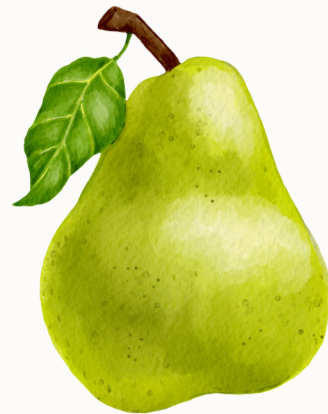
Αρχίζουν από το ίδιο;

εκκλησία - εγώ

www.learningcornerandcrafts.com

αχλάδι - όρθιος

www.learningcornerandcrafts.com

Αρχίζουν από το ίδιο;

οικογένεια - οδηγός

www.learningcornerandcrafts.com

όμορφος - ιππόκαμπος

www.learningcornerandcrafts.com

ΟΡΟΙ ΧΡΗΣΗΣ

Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό διατίθεται για προσωπική χρήση στο σπίτι, στο σχολείο, σε κέντρα ειδικών θεραπειών, κέντρα δημιουργικής απασχόλησης κ.α.

Δεν επιτρέπεται η πώληση, ο ο διαμοιρασμός και η τροποποίηση κάθε είδους.

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της δημιουργού: Γκότση Κωνσταντίνας, καθώς διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού - Μη εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα έργα 4.0 Διεθνές.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική απόδοση του περιχομένου του παρόντος, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια. Αν θέλετε να το κοινοποιήσετε μπορείτε να αντιγράψετε τον αντίστοιχο σύνδεσμο από την ιστοσελίδα.

Για οτιδήποτε θελήσετε παρακαλώ πολύ επικοινωνήστε μαζί μου στο learningcornerandcrafts@gmail.com

www.learningcornerandcrafts.com

Κωνσταντίνα Γκότση

Φιλολόγος - Ειδική Παιδαγωγός